

Escenaris de futur

En aquest bloc desenvoluparem quatre escenaris que exploren quatre situacions alternatives de futur. Aquests escenaris es defineixen per combinacions diverses de les variables amb les quals hem estat treballant fins ara.

Volem insistir en el fet que els escenaris no pretenen tant predir el que pot passar efectivament com presentar les implicacions de les diverses opcions que es contemplin. Per aquesta mateixa raó, l'elecció de les possibles combinacions de variables per construir els escenaris s'ha fet mirant d'oferir un ventall ampli de situacions versemblants, sense prioritzar criteris de major o menor probabilitat.

Els escenaris seleccionats són quatre, i tenen lògiques diferents pel que fa a les hipòtesis corresponents. Aquests escenaris són aclaridors de situacions futures i, per tant, els elements que apareixen no tenen perquè ser reals.

1. Catalunya perd l'ona de la SI
2. Al capdavant de la SI
3. Pa per avui i gana per demà
4. Exportadora de profetes

10.1 Catalunya perd l'ona de la SI

Aquest escenari és el resultat de combinar les variables: F (no es produeix cap canvi substancial en el sistema formatiu de cara a l'adveniment de la SI), H (l'oferta de formació se supedita completament a la demanda del mercat laboral en cada moment), K (Catalunya, malgrat ser un dels primers mercats de consumidors de productes i serveis de SI, no aconsegueix consolidar un sector productor autòcton) i Q (continua la prioritat de les inversions en ciment per sobre de les inversions en silici).

És un escenari tendencial ja que es limita a perllongar en el futur les tendències més desfavorables a la implantació de la SI a Catalunya. Pensem que té interès incloure aquest escenari per dues raons: primer, perquè ens dibuixa la situació a la qual no voldríem arribar; segon, i precisament per ser un escenari tendencial, perquè és un escenari força possible, sobretot si pensem que no estem treballant amb un horitzó temporal massa llarg.

Catalunya, al 2010, ha perdut bona part de les potencialitats que semblaven situar-la com a país capdavanter de la SI, i ara les seves opcions d'arribar a estar en una posició tan privilegiada són molt més minses que abans.

Les raons d'aquesta situació són diverses, però es poden resumir en dues grans causes: la primera, la reticència dels principals agents econòmics a entrar amb decisió a la SI; la segona, ha estat la fallida a l'hora d'estructurar un sistema educatiu segons els principis de la SI. La combinació d'aquests dos factors ha provocat que les poques accions que s'han dut a terme en els darrers anys per a implantar la SI a Catalunya hagin resultat estèrils.

Però anem a pams i retrocedim una mica en el temps. A finals de la dècada anterior es van iniciar una sèrie d'accions per tal que Catalunya pogués posicionar-se de forma preferent en la SI. L'exemple més destacat d'això va ser la creació del Comissionat per a la Societat de la Informació que va impulsar la redacció d'un pla estratègic per a implantar la SI a Catalunya. Això, més algunes iniciatives puntuals que s'estaven duent a terme en altres camps, feien pensar que el tema de la SI estava prenent empenta de cara al nou segle que arribava.

Malauradament, la cosa va començar a fallar per la base. Quan es va voler començar a introduir canvis en el sistema educatiu, tot el plantejament va començar a grinyolar per un conjunt de factors: el primer, l'actitud dels mestres, després dels darrers canvis provocats per l'ESO, el col·lectiu d'ensenyants estava una mica recelós de tantes modificacions en els plans d'estudis i es va mostrar molt crític amb les propostes de canvi; el segon, la malfiança que inspiraven -i continuen inspirant- des de la resta d'Espanya les innovacions provinents de Catalunya; el tercer, una mala política de comunicació de les noves propostes que va provocar que molts pares no entenguessin el que es pretenia amb el canvi i que, per tant, no donessin suport al projecte.

Tot plegat va generar un moviment contra la proposta de canvis que va fer que el govern català decidís optar per unes reformes més graduals i a més llarg termini. Es va incidir especialment en aquells aspectes menys controvertits (augmentar l'equipament informàtic dels centres, facilitar l'accés a Internet, crear laboratoris multimèdia, etc.). Però, és clar, la SI és molt més que saber fer funcionar un PC i navegar per Internet. Oferir formació en aquestes matèries sense contextualitzar-les dins del nou marc de la SI va ser, és, fins a cert punt, malgastar recursos ja que propiciava una situació incongruent. El resultat va ser, com algú va definir molt finament, com intentar explicar el sistema de common law britànic amb les categories i principis del dret continental. La societat industrial i la SI tenen lògiques diferents, pretendre introduir alguns aspectes de la SI en un marc conceptual de societat industrial només pot comportar disfuncions i, probablement, confusió mental als estudiants.

Tanmateix si la situació ha millorat poc en els ensenyaments primari i secundari, encara està més estancada a la universitat. Com que la indústria i les empreses encara operen segons els principis de la societat industrial, la mena de professionals que es demanda segueix basant-se en les categories tradicionals, la qual cosa dificulta molt l'adopció de nous ensenyaments més adients per a la SI. Això també comporta que els nous llicenciats i diplomats siguin reticents a segons quins canvis, perquè estan temerosos que les modificacions els perjudiquin, deixant obsoletes les carreres que acaben de completar. Com es pot veure és una situació que es realimenta i potencia els aspectes més desfavorables a la SI.

L'altra peça clau en aquest escenari és l'àmbit econòmic. Com ja s'ha dit, a finals del darrer segle Catalunya tenia unes bones perspectives per assolir un lloc capdavanter dins de la SI. Així, i a tall d'exemple, s'acostumava a citar l'alt nombre de targetes de crèdit per habitant o el nombre de caixers automàtics també molt elevat, com a indicació que Catalunya estava bastant ben posicionada per a accedir a la SI. És més, alguns agents econòmics van començar a mirar les implicacions de l'adveniment de la SI com a possibilitats de negoci, de nous mercats o, en definitiva, de creixement. No obstant això, a l'hora de la veritat els actors econòmics catalans s'han mostrat molt cautelosos abans d'introduir grans canvis en la seva manera de fer. Tampoc es pot dir que sigui una actitud totalment errònia. Segurament, algunes de les implicacions de la SI es mouen en cicles de llarg abast, però tampoc es pot amagar que en alguns punts s'ha perdut terreny i ara costarà més assolir alguna de les fites inicials.

Segurament, una de les causes que els sectors productius no hagin apostat més per la SI és que el sector financer s'hi ha mostrat una mica reticent. No es tracta tant de dir que bancs i caixes han deixat de banda la SI, sinó més aviat que la seva actuació al respecte ha patit d'una certa contradicció interna. Al final dels 90 i principi de dècada algu-

nes entitats financeres van endegar alguns projectes que semblaven anar molt en la línia d'afavorir l'arribada de la SI. El problema va venir de l'objectiu que hi havia darrere d'aquestes accions. La seva lògica era aconseguir per a aquestes entitats el control dels sectors clau de la SI, i sempre tractant de minimitzar el risc. Però la SI i la vocació de control són conceptes divergents. Com s'ha vist en altres llocs, la SI funciona millor en circumstàncies amb un cert marge de llibertat o, si més no, d'igualtat d'oportunitats. És a dir, funciona millor, o bé allà on el sector financer ha invertit en la SI però sense arribar a controlar els nous mercats i sectors emergents, o bé allà on el sector financer ha estat disposat a assumir un major grau de risc.

Efectivament, la vocació de control i el desig d'evitar cap mena de risc encaixen malament amb la SI. El perquè és fàcil d'entendre: un dels actors principals de l'economia de la SI són els professionals autònoms i les empreses de nova creació basades en el capital intel·lectual de les persones. Si no existeixen unes condicions que facilitin la viabilitat financera a aquesta mena d'actors econòmics per poder començar la seva activitat, aleshores no poden aparèixer, si més no, no en nombre suficient.

Un altre factor que va afectar negativament a professionals i petites empreses va ser la política d'inversions públiques endegada en aquests anys. En poques paraules, la preferència a invertir en infraestructures de ciment (carreteres, edificis, equipaments) més que no de silici (sistemes de comunicació en general). Això ha provocat que bona part de la inversió en silici s'hagi deixat en mans privades. Però això ha tingut uns efectes secundaris no desitjats en forma de penalització a l'accés o a l'exercici d'actors petits o mitjans. Novament els agents econòmics de dimensió mitjana o petita s'han vist en inferioritat de condicions respecte a empreses de més pes.

El darrer factor que ens ajuda a comprendre aquesta situació és la importància relativa del capital d'origen català en el conjunt de l'economia catalana. La progressiva pèrdua de pes específic del capital català ja venia de lluny: l'entrada de capital estranger, ja en forma de sucursals de transnacionals, ja amb la compra d'empreses locals, va propiciar aquest fenomen. El darrer capítol d'aquest desenvolupament ha estat l'arribada de les grans transnacionals que controlen el sector del lleure i la cultura atrets pel mercat de consumidors catalans. L'augment del consum interior ha estat celebrat com un factor positiu, però és evident que el benefici d'aquest consum no està revertint al sector productiu català sinó que, en la seva major part, marxa fora. És més, aquest augment no està servint per crear un sector productor propi, amb les conseqüències que això pot tenir per la pervivència de la cultura catalana a mig termini.

Avui dia, molts veuen que potser vam començar la casa per la teulada. Tenir un mercat gran per als productes de la SI és important, però no haver posat els mitjans perquè això rever-

teixi en la pròpia economia, ni formar de forma adient a professionals autòctons, ha estat un error, corregible, però error al capdavant. Catalunya és un actor passiu de la SI que veu com bona part de la riquesa que genera marxa a altres contrades, o bé com persones d'altres llocs han de venir a cobrir aquelles tasques que no som capaços de fer per nosaltres mateixos. S'ha perdut una dècada, ara aconseguir que només s'hagi perdut això representarà un gran esforç. Si es perd una altra dècada, les conseqüències poden ser més greus.

10.2 Al capdavant de la SI

Aquest escenari combina les següents variables: G (s'implanta un sistema de formació més coherent amb els principis de la SI), I (es dissenya un sistema de formació dins dels paràmetres de l'autoaprenentatge permanent, els principis de la SI i la previsió de les necessitats a mig i llarg termini), N (l'autotreball i les empreses de nova creació seran actors principals de l'economia de la SI), O (els factors d'èxit per a les empreses de la SI seran el capital intel·lectual, la innovació i un alt nivell d'interconnexió), R (les inversions públiques prioritzen les infraestructures que desenvolupen la SI), P (el manteniment i potenciació d'una xarxa de ciutats intermèdies actives i empededores afavoreix el desenvolupament dels aspectes més positius de la SI), U (Catalunya atrau productors i creadors culturals) i V (Catalunya es dota d'una actitud proactiva). És a dir, és l'escenari que reuneix les condicions més favorables per a la implantació i el desenvolupament de la SI.

Considerem aquest escenari com a normatiu, perquè la majoria dels factors que han de permetre l'arribada i l'arrelament de la SI al Principat impliquen un canvi (més o menys rupturista) respecte de la situació actual i, per tant, demanen una voluntat per a impulsar aquestes modificacions. Això, però, no ha de pressuposar una menor probabilitat d'ocurrència. Només ens indica que, a diferència del cas anterior, aquí ha d'haver-hi una intencionalitat per a provocar-lo.

En aquest escenari ens imaginem que Catalunya ha aconseguit esdevenir un dels punts de referència quan parlem de la SI. El procés ni ha estat fàcil ni es pot dir que ja estigui acabat, perquè, si bé hi ha alguns èxits destacables, també és cert que encara resta bastant per fer. En tot cas, hi ha una lògica satisfacció per la bona marxa de les iniciatives endegades fins a la data.

Les claus d'aquest èxit es resumeixen en dos grans principis que s'han anat combinant en la darrera dècada: una intervenció intel·ligent i adequada del sector públic i una iniciativa decidida del sector privat. Catalunya mai no ha estat un país ric en recursos naturals, per això va saber adonar-se de l'avantatge que li representava adoptar els principis de la SI i crear un sistema econòmic que pivotés entorn del capital intel·lectual. Aquí va ser clau el lideratge que van assumir dues grans entitats financeres catalanes que van apostar per la SI i van donar credibilitat al projecte.

La resposta del sector públic va ser molt important. A principis de dècada es va crear un consorci per a promocionar i finançar empreses noves que incorporessin els principis de la SI. Això va provocar que es comencés a veure que allò de la SI era quelcom més que matèria de debat per a xats i fòrums. Tanmateix les dues actuacions realment importants van recaure en el camp educatiu i en el de les infraestructures de comunicació.

En educació es va endegar un ambiciós pla per tal d'anar introduint a la societat catalana dins dels paràmetres de la SI, el projecte Atenea. A diferència de propostes anteriors, aquest pla cercava obtenir resultats a curt termini. Per això, en lloc de començar per l'ensenyament primari, secundari o universitari, es va adreçar directament a les persones en actiu. Seguint els darrers principis de formació en la gestió de recursos humans, es va dissenyar un programa que permetia a cada persona detectar les seves mancances i dissenyar el pla de formació que millor s'adaptés a les seves necessitats. L'objectiu no va ser mai limitar-se a reciclar professionalment a les persones, sinó donar eines conceptuals i metodològiques perquè cadascú pogués repensar la seva activitat i el que oferia. A més a més, tot això ha tingut un segon efecte no previst inicialment, però que ha estat globalment positiu: afavorir el pas de bastantes persones a formes d'autotreball o a microempreses. Tot plegat ha contribuït a crear una estructura econòmica catalana força dinàmica.

La segona actuació en l'àmbit de les infraestructures de comunicació encara s'ha demostrat més estratègica. L'any 1999 es va veure clar que Catalunya estava perdent pistonada en el tema del cable: el desenvolupament tardà del cablejat del territori havia malmès alguna oportunitat i calia redreçar la tendència. Per això, es va fer un consorci entre les diverses administracions catalanes per completar la xarxa de cable a Catalunya i desenvolupar les seves aplicacions. La primera gran conseqüència d'aquest acord va ser la creació de ComCAT que va convertir-se en el quart operador de telefonia al Principat.

Format bàsicament per capital privat, ComCAT va iniciar una campanya agressiva per concentrar totes les comunicacions dins de Catalunya. Com que s'utilitzava, i s'utilitza, la xarxa de cable catalana no va haver de dependre de l'antiga xarxa de Telefònica, i al mateix temps va poder oferir un ventall de serveis molt més adients per a les noves demandes de la SI. Com havia passat abans a Euskadi amb Euskatel, ComCAT va tenir un creixement espectacular i, a hores d'ara, es calcula que suporta el 85% del total de fluxos de comunicació dins del Principat.

Una de les claus de l'èxit de ComCAT és el gran avantatge que va representar per a les empreses i els professionals que volien desenvolupar-se en l'àmbit de la SI, ja que, en molts casos, els va permetre poder competir amb els grans agents econòmics. No només això: com que es gaudia d'una bona xarxa de comunicació, es va donar un gran pas per tren-

car la dinàmica centralitzadora i l'atracció de Barcelona, que havia presidit la darrera meitat del segle XX. En els darrers cinc anys, han sorgit unes quantes iniciatives molt interessants en llocs diversos de la geografia catalana. Ara hom reconeix que el cablejat del territori està tenint majors efectes de reequilibri del territori que no pas les infraestructures viàries.

Catalunya ha aconseguit crear un bucle d'elements positius que semblen realimentar-se mútuament: hi ha un gran nombre d'empreses del coneixement basades en el capital intel·lectual dels seus membres, la innovació i la diversitat. Aquests factors semblen veure's afavorits pel fet que hi hagi una major dispersió geogràfica de l'activitat econòmica. Aquesta dispersió contribueix a potenciar la diversitat i la creativitat. Al seu torn, la creativitat i la innovació són reclams per fer venir més activitat econòmica a Catalunya. La creixent activitat econòmica provoca una demanda més gran de professionals capacitats, la qual cosa suposa una demanda més gran de formació específica. L'augment de demanda de formació per a la SI ha fet que es vagin canviant els plans d'estudis, amb la qual cosa cada vegada s'aconsegueix tenir gent amb preparació més bona. Com que els professionals catalans gaudeixen d'un cert reconeixement, darrerament estan tenint ofertes interessants per a treballar a l'estranger. Aquest moviment de gent que marxa a treballar fora es compensa amb l'arribada de gent que veu millors condicions a Catalunya per desenvolupar la seva tasca. Aquests fluxos d'entrada i sortida de persones contribueixen a evitar que la cultura catalana es quedi estancada i que es mantingui com una de les més dinàmiques i cosmopolites. Aquest dinamisme contribueix a fer que el sector productiu estigui contínuament repensant la seva tasca i els seus productes, plantejant alhora noves demandes en el sector serveis, obligant-lo també a innovar permanentment. Això suposa que es reforça el valor estratègic de la creativitat, la innovació i el capital intel·lectual de les empreses catalanes i que hi hagi més empreses basades en aquests principis. I així podem tornar a començar.

La clau de tot això va ser saber posar en marxa tot aquest projecte en un moment concret. Ara el que cal és aconseguir mantenir-lo en moviment i, si pot ser, millorar-lo. Per això s'ha posat en marxa el projecte Oracle, amb l'objectiu d'aconseguir que Catalunya es doti d'actitud proactiva. Anteriors experiències demostren que no serveix de res tenir centres de pronòstic públics perquè acaben anquilosant-se. Per això, s'ha optat per crear un programa amb dos vessants: per una banda, donar eines metodològiques a empreses i professionals per tal que puguin desenvolupar aptituds proactives pròpies; per l'altra, crear l'Oficina Catalana de Previsió, que serveix per donar assessorament a empreses i per realitzar estudis per encàrrec. D'aquí a deu anys veurem si aquesta iniciativa ha estat encertada i ha tingut èxit en el seu propòsit.

10.3 Pa per a avui i gana per a demà

Aquest escenari combina aquestes variables: F (no es produeix cap canvi substancial en el sistema formatiu de cara a l'adveniment de la SI), H (l'oferta de formació se supedita completament a la demanda del mercat laboral en cada moment), M (els grans grups empresarials, industrials i financers, lideren la implantació d'una economia de la SI), N (l'autotreball i les empreses de nova creació seran actors principals de l'economia de la SI), O (els factors d'èxit per a les empreses de la SI seran el capital intel·lectual, la innovació i un alt nivell d'interconnexió), R (les inversions públiques prioritzen les infraestructures que desenvolupen la SI) i U (Catalunya atrau productors i creadors culturals).

Aquest escenari combina aspectes tendencials amb normatius. Els aspectes tendencials són majoritàriament els educatius-formatius, mentre que els econòmics incorporen més elements normatius. La idea rectora d'aquest escenari és que l'economia inicia el salt cap a la SI, però aquest salt es veu frenat per les mancances en capital humà provocades per una política formativa deficient.

En aquest tercer escenari ens imaginem que Catalunya viu un moment complex, per no dir directament complicat. Per una banda, l'economia creix, els agents econòmics, globalment considerats, han entrat en una fase molt dinàmica en la qual s'estan aprofitant moltes de les oportunitats que comporta la SI. Per l'altra, però, es comencen a albirar problemes en l'element humà de les empreses a conseqüència d'una política formativa deficitària.

Efectivament, en els darrers deu anys l'economia catalana ha entrat en un procés d'adaptació a la SI molt important que li ha permès tenir molta competitivitat. Aquesta adaptació s'ha fet a partir de dos processos paral·lels:

- En primer lloc, la incorporació de les innovacions tecnològiques més interessants en cada camp. Si es comparen percentatges d'inversió, Catalunya està situada en els llocs capdavanters de tot el món. Òbviament, això no ha passat desapercebut a les companyies productores, que comencen a tenir molt en compte el sector català.
- El segon procés és la incorporació de valor afegit propi al producte fet a Catalunya. Com que els recursos i la majoria de la tecnologia ve de fora, l'aportació local ve del capital intel·lectual autòcton i s'ha vehiculat en forma de disseny. No es tracta, però, de disseny només entès com una addició de tipus estètic, sinó com una manera global de concebre, desenvolupar i fer els productes i serveis realitzats al país. El lema ha estat més o menys el següent: les coses no només han de semblar estètiques, sinó que la seva imatge ha de ser part consubstancial de la seva funcionalitat. Així, el disseny no s'ha aplicat només als nous productes i serveis, sinó que ha servit per repen-

sar tota mena d'activitats, àdhuc les més tradicionals. Tota feina, tota professió, és susceptible de ser repensada per tal de fer-la més adient al nou model social i cultural que propugna la SI.

Evidentment, aquesta adaptació no es va fer de la nit al dia, sinó que va obligar a les empreses a patir processos interns de reestructuració o fins i tot de redefinició del seu objecte o àmbit de treball. No cal dir que en alguns casos aquests processos han estat traumàtics i per a moltes persones han implicat un gran esforç i per a altres han estat un obstacle que no han pogut salvar. Però, en línies generals, es pot dir que les empreses arriben al principi de la segona dècada del segle amb unes plantilles força preparades i en disposició de mantenir un bon nivell de competitivitat. El problema comença a presentar-se amb el relleu de les plantilles actuals.

Val la pena estendre's una mica en aquest punt. Els processos de reestructuració de les plantilles, a diferència del que molts pensaven, no va comportar un rejueniment espectacular. És cert que, en alguns casos, la incorporació de tecnologia de darrera generació ha comportat la contractació de gent jove més familiaritzada amb ella. Però l'èmfasi en el disseny ha significat, en molts casos, la revalorització dels treballadors amb llarga experiència a l'empresa. Això no ha de sobtar, ja que, per la seva trajectòria, aquests treballadors eren sovint els que estaven en millor disposició de dirigir o proposar els canvis. La seva experiència els va servir per senyalar quins eren els aspectes a millorar o dir el que ja s'havia intentat i no va funcionar, etc. Els treballadors sèniors eren en moltes ocasions la veritable memòria de l'empresa.

Així, es pot dir que mentre la gent en actiu anava adaptant-se a la SI, la gent jove, encara en etapa formativa, seguia rebent una educació més adient per a la societat industrial que per a la SI. Com que la política de plans d'ensenyament ha estat particularment miop en els darrers anys, els joves amb els seus estudis recentment acabats estan veient com el que ofereixen no és el que el mercat els demana. No cal ni dir que això està començant a plantejar una disjuntiva a les empreses: o bé opten per una opció cara, és a dir, contractar gent jove local en la qual han de fer una inversió de formació important per a ajustar-los a les seves necessitats; o bé l'opció més econòmica, que seria mantenir la plantilla actual mentre es pugui, encara que s'envelleixi, o fins i tot contractar gent de l'estranger que tingui un perfil més adient per a la seva empresa.

El tema de la contractació de treballadors estrangers està començant a tenir un impacte important, no tan sols pels treballadors de la Unió Europea, sinó fins i tot per treballadors d'altres països. Efectivament, moltes de les ocupacions de qualificació mitjana o alta estan anant a treballadors estrangers. Això ha encès el senyal d'alarma en les instàncies públi-

ques, però tothom reconeix que rectificar aquesta situació requerirà bastant temps. Ara mateix, no hi ha bones solucions, ni barates, per poder reciclar els joves que busquen la primera feina i no tenen un perfil professional adaptat a la demanda actual.

La gran pregunta ara és si aquesta mancança en el capital humà local escanyarà el creixement econòmic o provocarà alguna mena de fractura social a mig o llarg termini.

10.4 Exportadora de profetes

Aquest escenari és el resultat de combinar: F (s'implanta un sistema de formació més coherent amb els principis de la SI), N (l'autotreball i les empreses de nova creació seran actors principals de l'economia de la SI), O (els factors d'èxit per a les empreses de la SI seran el capital intel·lectual, la innovació i un alt nivell d'interconnexió) i R (les inversions públiques prioritzen les infraestructures que desenvolupen la SI).

Aquest escenari explora novament la barreja d'elements tendencials i normatius. En aquest supòsit, es planteja la possibilitat que les accions públiques per a implantar la SI a Catalunya no es vegin recolzades pels grans grups empresarials, industrials i financers. L'element tendencial, doncs, ve donat per l'actuació dels grans actors econòmics que segueixen movent-se dins dels paràmetres de la societat industrial. D'alguna manera seria el revers de l'escenari anterior.

En aquest quart escenari Catalunya s'ha convertit en una mena de paradoxa. Frequentment és esmentada com a lloc productor de profetes que, com és preceptiu, no ho són a casa seva i que han de marxar a altres contrades. La situació mereix una mica d'explicació.

A la darrerria del segle, la Generalitat va començar a impulsar canvis en el sistema educatiu català per tal d'aconseguir que els joves catalans estiguessin ben preparats per als reptes de la SI, iniciatives diverses i complementàries que cercaven, sobretot, evitar que cap dels estudiants catalans perdés l'ona de la SI.

Val a dir que el sistema educatiu català va tenir, ha tingut i encara té, un èxit notable, a l'hora de produir professionals que gaudeixen arreu d'un alt grau de reconeixement. El problema ve del fet que l'economia catalana encara resta molt al marge de la SI i això provoca que, per dir-ho molt gràficament, la peixera de l'economia catalana s'hagi quedat una mica petita pels nous alevins.

Que l'economia catalana, considerada en el seu conjunt, no hagi fet la transició a la SI s'explica en bona part per la seva estructura. Com que un gran percentatge de les empreses catalanes són PIMEs, la seva estratègia majoritària es basa en la reacció i l'adaptació. No

els cal incorporar els principis d'una economia de SI perquè la seva petita dimensió els permet reaccionar ràpidament davant de qualsevol canvi en el mercat. Per això, no senten la necessitat de modificar la seva forma de treballar, ja que el sistema que han utilitzat fins a la data encara els serveix. Amb tot, algunes veus han alertat del perill que suposa confiar tant en la capacitat de reacció ràpida quan arribi l'hora de realitzar canvis estructurals.

Les empreses més grans no han pogut restar tant al marge dels canvis que està comportant la implantació de la SI. Algunes, perquè són membres de transnacionals i han de mantenir una certa homogeneïtat, si no uniformitat. Altres, perquè a causa de la seva pròpia dimensió els resulta massa arriscat no adaptar-se als nous temps. És gràcies a les grans empreses, més sintonitzades amb els principis i els conceptes de la SI, que s'absorbeix part de l'excedent de joves que cerquen feina.

El que resulta més paradoxal és l'actitud del sector financer. Podríem dir que l'actitud de la banca en general cap a la SI és ambivalent. Per un cantó, sembla estar interessada a incorporar segons quins avenços i a explorar nous sectors de mercats, per exemple, la inversió en caixers automàtics o en comerç electrònic, o fins i tot en comunicacions. Però, per altra banda, aquest sector continua funcionant internament segons patrons i concepcions de la societat industrial, com és ara la prevalença del suport paper sobre el suport digital. També cal destacar que, la majoria de les vegades, el seu interès per la SI es dirigeix a aconseguir el control dels nous sectors o els mercats emergents, la qual cosa representa, fins a cert punt, una intencionalitat contradictòria amb els principis de la SI.

En qualsevol cas, el principal problema del jovent actual es manté: no troben feines adequades a la seva preparació en el seu entorn proper, per tant, es veuen forçats a marxar a l'estranger molt sovint. Podríem ironitzar dient que Catalunya s'ha convertit en un important país exportador de cervells. De fet, això no hauria de ser necessàriament negatiu si més endavant s'aconsegüís crear les condicions perquè aquestes persones poguessin tornar. Si això fos possible, en tornar a Catalunya podrien incorporar l'experiència acumulada a la seva preparació, cosa que podria significar una aportació prou interessant i valuosa.

Aquest és el repte de futur, ara cal veure si estarem a l'alçada d'aquest desafiament.